B.P. Hasdeu – Ipostaze inedite

Dr. Olga Bălănescu
Facultatea de Litere
Catedra de Comunicare şi Relaţii Publice
Universitatea din Bucureşti

Dr. Olga Bălănescu este lector la Catedra de Comunicare şi Relaţii Publice a Facultăţii de Litere de la Universitatea din Bucureşti. Este titulară a cursurilor de pragmatică lingvistică, redactare de texte, structuri de text publicitar. Domeniile sale de interes sunt: lingvistica, discursul publicistic, politic şi publicitar.

Rezumat

Materialul de faţă are menirea de a aduce în prim plan câteva ipostaze inedite ale personalităţii savantului B.P. Hasdeu: tatăl devotat şi soţul fidel, părintele dedicat cu totul familiei lui. Aceste aspecte au fost extrase din corespondenţa profesorului B.P. Hasdeu cu fiica lui, Iulia, în timpul şederii acesteia la Paris, alături de mama ei, doamna Hasdeu. Au fost scoase în evidenţă elemente care potenţează, în mod surprinzător, componenta structurală afectivă a textului. Spunem „surprinzător" pentru că ne frapează atâta deschidere, sinceritate şi caldă vibrare a sufletului din partea austerului savant, renumit pentru marele volum de muncă şi pentru proiectele ambiţioase şi copleşitoare întreprinse în cercetare (pe multiple planuri).

Cuvinte cheie: *Scriitura subiectiva, Autenticitate, Corespondenta, Ipostaze inedite, Spirit academic, Tata devotat, Soţ fidel*

Preliminarii

Autenticitatea comunicării a preocupat natura umană dintotdeauna. Locutorul Receptor (R) a fost interesat să primească, odată cu mesajul, expresia gândirii şi simţirii Emiţătorului (E) pentru a se încrede în spusele acestuia. Este adevărat că puterea argumentului logic, raţional este indubitabilă. Cu toate acestea, s-a demonstrat că argumentul de natură afectivă este mai eficient în demersul persuadării.

La mijlocul secolului trecut, publicul cititor a început să manifeste o tendinţă tot mai acută spre descifrarea scriiturii subiective: jurnale, autobiografii, corespondenţă. Acestea manifestă, în cel mai înalt grad, participarea afectiv-subiectivă a E la construirea mesajului, deoarece dispare (sau cel puţin... aşa ar trebui să se întâmple) preocuparea pentru artisticitatea exprimării, pentru imaginea clădită în ochii celorlalţi, pentru cizelarea

BDD-A27108 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:42:35 UTC)

textului în detrimentul autenticității informației. În cazul jurnalului şi corespondenței, autenticitatea mesajului se sprijină pe un deziderat absolut irepetabil în alt tip de scriitură: suprapunerea „timpului trăirii" cu „timpul mărturisirii", după cum frumos numea aceste două momente profesorul Eugen Simion în jurnalul parizian „timpul trăirii – timpul mărturisirii". (1)

La ce serveşte îndeplinirea acestei condiții? La încadrarea scriiturii într-o categorie unică şi inconfundabilă, aceea a mesajul lui necontrafăcut, „nefardat", relatat imediat ce faptul s-a petrecut, fără a lăsa filtrul timpului să cearnă sentimente şi argumente, să estompeze emoții, sau să tempereze spirite... Avem certitudinea că, în fața scrisorii sau a paginii de jurnal, E este încă sub impulsul trăirii imediate, vrea să imortalizeze clipa, aşa cum a fost trăită ea, cu percepția din momentul respectiv, iar nu după ce faptul s-a petrecut iar rațiunea impune alte criterii de evaluare.

Există, de aceea, o poetică aparte a scriiturii subiective, o poetică dată tocmai de negarea implicită a oricărei intenții de şlefuire a exprimării în detrimentul transmiterii observației propriu-zise. Obstinația cu care construirea mesajului se face în permananță pe axa temporală prezentă, sau prin abundența construcțiilor eliptice dovedeşte intenția E de se situa cât mai aproape de faptul trăit, pentru a nu-i ştirbi nimic din autenticitate. Martha Bibescu are, în jurnalul ei (2) notații făcute în avion, iar pe pagina de jurnal apare scris (3): „*scriu pe genunchi, în avion, spre Paris. Incomod şi trist.Răbdare..."(23 noiembrie, 1939).* Dumitru Țepeneag notează toate oscilațiile avute referitor la problema emigrației. Să plece din țară, sau să rămână în Franța? „*În țară cum să lupt? În Franța ce să fac? Îmi vine să-mi trag palme."(18 ian.1971) (4)*

Corespondența aduce, mai mult decât jurnalul, sub ochii noştri clipa trăită căci ea este imortalizată în chiar momentul ivirii lui. Autenticitate totală. Acces liber la momentul petrecerii faptului. Sunt aspecte care au fost trecute sub tăcere în jurnale, cum ar fi de exemplu divorțul lui Titu Maiorescu, căsătoria nereuşită cu Clara Kremnitz, iubirea de-a dreptul pasională pentru Ana Rosetti... Toate se regăsesc în corespondența lui cu prietenii, căci Olimpianul avea conştiința propriului geniu. Început la numai 15 ani, la 1 noiembrie 1855, jurnalul lui Maiorescu ne dezvăluie ceea ce a vrut autorul să se ştie despre el, scriind pentru a şti „*oricând ce este şi ce a fost, de unde a plecat şi încotro va merge". (5)*

Dar valoarea unei corespondențe nu stă în bogăția informației oferite, ci în bogăția afectivă şi intelectuală a celor care îşi scriu. Ea presupune ca cei doi locutori să nu fie doar Emițător şi Receptor, ci că comunice sufletește unul cu altul, să se instituie o relație de apropiere care să le deschidă inimile şi să-i aducă în pragul sincerității, aşa cum ar fi în fața paginii de jurnal, când nimeni nu le stă în preajmă, iar ei pot scrie nestingheriți.

BDD-A27108 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:42:35 UTC)

Aşa stau lucrurile cu savantul B.P. Hasdeu în corespondenţa lui cu Lilicuţa, fiica lui, adolescenta atât de apropiată de vârsta păpuşilor, dar atât de matură, erudită, profundă... Surprinzătoare armonie a spiritului de copil, încă entuziasmat de gâştele „cucoanei Svârleasca" cu maturitatea precoce şi aplecarea spre pătrunderea tainelor vieţii.

Ipostaze inedite: savant şi tată

Corespondenţa cu fiica lui, Iulia, este pentru savantul B.P. Hasdeu o modalitate de supravieţuire după severa hotărâre a soţiei de a-l părăsi pentru a locui cu fiica la Paris. Calomniile, se pare că şi-au atins scopul, iar viaţa profesorului este tulburată până aproape de dezechilibru „*aproape că-mi pierd minţile*" (6). Cu toate acestea, nota distinctivă a scrisorilor este a bunei dispoziţii şi jovialităţii. Tonul este dat de savant care întoarce totul în glumă şi nimic nu-l bucură mai mult ca Iulia să-l secondeze, să-şi păstreze teafără capacitatea de jubilare :"*căci posace sunt numai naturile mediocre sau răutăcioase"*.

Aflăm din scrisori amploarea „şantierului" în care munceşte asiduu: proiecte academice de mare amploare se nasc şi se finalizează văzând cu ochii. Scrisorile ne edifică, de asemenea, asupra scadenţelor muncii şi a traiectului exterior al activităţii. Înţelegem că profesorul refuză filosofia speculativă (înţeleasă ca pură elaborare spirituală, desprinsă de datele concrete oferite de ştiinţă şi viaţă). Mai intuim, apoi, dorinţa de a înfăptui ceea ce nimeni până la el nu a reuşit: un dicţionar de proporţii monumentale. În decembrie 1887, le împărtăşea celor două Iulii secretul elanului şi pasiunii lui: „*În lipsa voastră, în cruda singurătate la care sunt osândit, numai această colosală enciclopedie a poporului român, numai contactul zilnic cu spiritul unei întregi naţiuni (...) mă scapă de urâtul ce m-ar prăpădi. După vorba unui împărat roman, simţesc că mă fac zeu şi simţind-o, îmi vine a râde."*

Corespondenţa lui distonează cu ceea ce ştiam despre el. Spiritul academic, auster, face loc omului echilibrat, în deplin acord cu sine însuşi şi cu lumea, având certitudinea vocaţiei şi contând optimist pe succesele muncii lui rodnice. Tumultul trăirilor interioare care i-a fost atribuit, este ne regăsit. Se poate şi pentru că se adresează unei copile aflate în pragul adolescenţei care nu ar fi receptivă la aceste manifestări.

Destinul impetuos al savantului ne dezvăluie acum faţa tatălui îngrijorat de pojarul fiicei, de întârzierea scrisorilor, de programa de învăţământ a şcolăriţei care îşi continuă studiile la Paris. „*Eram ca un nebun neprimind de la voi atâta timp nicio scrisoare, cu atât mai mult că nu ştiam nici adresa voastră, căci tu ai uitat să spui în depeşă că ai tras tot la Rue*

BDD-A27108 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:42:35 UTC)

de Tournon." (notează el la 11 septembrie 1881, într-o scrisoare adresată Lilicăi.) Dar tonul general predominant este încurajator şi, surprinzător, Hasdeu glumeşte într-una şi o îndeamnă şi pe Lilicuţa să-i urmeze exemplul.

Este tot numai grijă faţă de copil, pe care îl urmăreşte, cu drag, crescând de la distanţa impusă de mult prea intransigenta soţie. „*eu am citit scrisorile tale către Alexandrina şi către Matilda: scrisori foarte drăgălaşe. Sum fericit aflând că înveţi bine şi te sileşti mult la studiu. În Paris vei fi auzit deja proverbul noblesse oblige."*(este notat în scrisoarea din 4 octombrie stil vechi 1881). Hasdeu s-a străduit (şi a reuşit) să-i insufle micuţei române sentimentul de apartenenţă de neam, cu nimic mai prejos decât alte naţii: „*arată-le la franţuzoaice că o româncă este mai presus decât ele dacă vrea" (18 octombrie stil vechi, 1881).*

Îi urmăreşte şi îndrumă lecturile, îi ascultă (deşi depărtarea îi împiedică) gândurile şi devine cea mai importantă fiinţă din preajma fetei.

Este ştiut că orice părinte este dispus a vedea mai pregnant laturile bune ale caracterului copilului său. Cu Haşdeu, însă, acest fenomen este supradimensionat. Romantic prin structură, plin de orgoliu, convins că are geniu şi că genialitatea este transmisibilă, el îşi vede fiica un geniu în devenire, cu atât mai mult cu cât, toată lumea pare să fie dispusă a recunoaşte precocitatea copilei. *„Ea este de o inteligenţă fenomenală şi de o rară inocenţă şi sinceritate în toate"* (îi scria Hasdeu soţiei la 4 noiembrie 1881, curând după sosirea la Paris. Comparând scrisorile primite cu cele trimise, el recunoaşte fără ezitare superioritatea Iuliei: „*Vă întrec în cantitate, dacă nu în calitate, căci în realitate, ca vioiciune şi carietate, mărturisesc că Lilicuţa mă biruieşte."* (28/10 octombrie 1883).

Altă dată, scuzându-şi indigenţa epistolară cu argumentul vârstei, scria tot superlativ despre fiica lui: „*Lilicuţa îmi scrie aşa de frumos şi-mi cere să-i scriu şi eu tot aşa. Dar când omul este de o jumătate de secol, i se zbârcesc şi gândurile, şi stilul, nu numai fruntea: e numai bun pentru a fi pus în Archivă şi închis într-un dicţionar. Şi-apoi copilul este a doua ediţie a părintelui său şi, când a doua ediţie e mai bună, cea dintâi poate să stea liniştită în rafturile bibliotecii, lăsând să vorbească cea de-a doua mult şi bine."* (25 ianuarie stil vechi, 1886).

Hasdeu îşi adoră fiica. Iulia îşi idealizează părintele. Rar s-a putut remarca o mai profundă şi trainică legătură între părinte şi fiică, cei doi fiind la distanţă, ca în cazul de faţă. Hasdeu este admirat de Iulia. Fata găseşte legitime onorurile care, după ani lungi de nerecunoaştere, îi consacră, în fine, opera: alegerea ca membru corespondent al Academiei din St.Petersburg ori ca membru al Societăţii de lingvistică din Paris.

Între cei doi se stabileşte o relaţie de respect mutual, de dragoste purificată graţie depărtării, de plasare a celuilalt într-un univers de o puritate

BDD-A27108 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:42:35 UTC)

absolută, ideală. Între Hasdeu şi fiica lui s-a stabilit, ne dovedesc scrisorile dintre ei, o relaţie absolut unică şi irepetabilă: afinitatea de structură mentală. Nimeni n-a fost atât de apropiat de Hasdeu precum micuţa Iulia, nimeni nu l-a venerat mai mult decât acest copil drăgălaş, de nimeni nu a fost sufletul lui mai ataşat. Ei gândesc la fel, au aceeaşi atitudine în faţa vieţii, acelaşi tip de umor, aceleaşi concepţii, aceeaşi conduită faţă de oameni, aceeaşi generozitate.

Surprinde şi impresionează respectul cu care Hasdeu îşi trateaza fiica. Pentru el, Iulia nu este un copil deştept faţă de care părinţii manifestă, uneori, o condescesdenţă ostentativă, fapt care îi determină să se închidă în ei, să refuze comunicarea şi să îşi constriască bariere imaginare îndărătul cărora să se refugieze. Hasdeu o tratează pe Iulia pe picior de egalitate. Evită argumentele de autoritate, este mereu prietenos, jovial, înţelegător, acceptând fără supărare să fie contrazis şi făcâand haz când, cu motive întemeiate, este luat `la vale`.

Ceea ce nu înseamnă că nu-şi sfătuieşte fiica. O face, dar nu cu aerul adultului atotştiutor care îşi striveşte, prin personalitate şi autoritate, copilul, ci cu aerul prietenului mai mare care zâmbeşte când aude de vreo boroboaţă, îi face cu ochiul şi nu stăruie asupra moralei mai mult decât ar trebui un copil inteligent să priceapă. Această atitudine îi dă încredere Iuliei în propriile puteri şi îi instalează pe cei doi într-o atmosferă de camaraderie cordială şi nonconformistă, fără nicio stânjenire.

B.P. Hasdeu ne apare în ipostaza părintelui ideal: iubitor, dar nu autoritar, grijuliu, dar nu strivitor al personalităţii copilului, liber în gândire, dar nu delăsător, într-un cuvânt, un părinte pe care şi l-ar dori orice tânăr la vârsta adolescenţei.

Scrisorile ne mai dezvăluie un amănunt: la un moment dat, el cochetează cu ideea de a obţine un mandat în Cameră. Ţine un discurs fulminant la Iaşi şi relatează cu mare satisfacţie succesul avut. Faptul nu o bucură pe doamna Hasdeu care se teme că savantul ar fi tentat să părăsească drumul ştiinţei în favoarea politicii. Nu îşi cunostea prea bine soţul. Hasdeu avea nevoie doar de varietatea ocupaţiilor, simţea nevoia să pătrundă în toate dimensiunile viaţa socială şi culturală din jur, să exploreze toate domeniile cu care era sau putea fi compatibil.

De fapt nici nu se gândea să renunţe la ştiinţă. Era vorba doar de neastâmpărul firii şi de curiozitatea cu care voia să exerseze buna funcţionare a maşinăriei intelectuale.

Scrisorile ne dezvăluie deci (şi ne accentuează totodată) varietatea domeniilor în care a pătruns spiritul său, robusteţea intelectuală nedoborâtă nici de responsabilităţile sociale, nici de eroziunea anilor, demersuri care se resimt atât de pregnant la mulţi semeni ai noştri.

BDD-A27108 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:42:35 UTC)

Privit din perspectiva corespondenței, destinul lui Hasdeu este de tot prozaic:o existență burgheză, confortabil-decentă, dar fără excese, deci modestă, cu dificultăți financiare, cu datorii de plătit, cu calcule care includ costul apei minerale, al pantofilor, al taxelor şcolare... Ne impresionează scrisoarea trimisă soției pe 14 iulie 1881: „*Fă socoteala banilor mei, dar s-o faci cu sânge rece, şi vei vedea dacă poate să-mi rămână măcar pentru fleacuri. N-aş putea să ies în capăt dacă nu s-ar întâmpla câteodată vreun venit suplimentar, după cum au fost în anul acesta cei 1000 fr. rămaşi de la premiu (7), de unde, pe lângă datoria de la Kunst şi la Ruppel, am mai îngrijit şi pentru bunica şi mi-am luat un rând de haine.”*

Nu îi este uşor să întreţină două familii. Cheltuielile celor două stabilite la Paris sunt tot mai mari. Viaţa este scumpă, deşi acestea trăiesc la limita decenței, iar el se străduieşte să le facă faţă. Are vocaţia muncii şi consideră că este de datoria lui să le asigure celor două tot ce acestea îi solicită.

Are şi o filosofie optimistă a vieții, caracteristică omului ridicat prin propria muncă şi prin propriile puteri. Consideră că destinul îi va răsplăti pe cei care se străduiesc şi luptă pentru drepturile lor, că fericirea le va fi hărăzită, într-un final, tocmai datorită eforturilor depuse. Aceasta nu înseamnă că nu vor cunoaşte şi nefericirea. Ea face parte din dialectica vieții şi i se pare normal ca omul să traverseze şi situaţii dramatice:`*O viaţă numai cu mulţumire, fără supărare din când în când, fără suferinţe trecătoare, ar tâmpi pe omul cel mai inteligent. Paradisul, aşa cum ni se zugrăveşte întotdeauna, trebuie să fie o împărăţie a idioţilor...*` şi adaugă: `*Câte injustiţii am suferit şi eu în viaţă, ba mai sufăr încă, şi totuşi prin străduinţă şi voinţă biruiesc pe duşmanii sau pe pizmaşii mei. O succesiune periodică de plăceri şi neplăceri agereşte mintea şi oţeleşte inima omului*`. (2/14 martie 1884)

Înțelegem acum de ce se resemnează în faţa hotărârii doamnei Hasdeu de a se despărți. Este convins că, într-o bună zi aceasta îşi va da seama de injustețea acuzelor care i-au fost aduse şi atunci familia se va reuni. Speră din tot sufletul să fie alături de fiică şi de soție şi crede că `prin voinţă şi străduinţă` va reuşi să treacă şi peste acest necaz. B.P. Hasdeu nu a avut nicio clipă imaginea despărțirii definitive de familie. Gândul revenirii soției alături de el l-a făcut să sufere cu stoicism şi să accepte destinul. Se pare însă că destinul nu a mai avut răbdare. Familia nu s-a mai întregit niciodată, iar sfârşitul iubitei lui fiice l-a azvârlit în cea mai neagră deznădejde.

Totul se schimbă. Savantul încrezător în forţa argumentului logic, raţional nu îşi mai găseşte rostul în viaţă. Omul jovial, zâmbitor, pus pe şotii dispare, iar în locul lui apare un taciturn încrâncenat pe viaţă, elanul patriotic se topeste şi se pare ca nimic nu îi mai poate explica sensul vietii.

BDD-A27108 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:42:35 UTC)

Demonismul romantic, cât şi devotamentul faţă de spiritul poporului român îşi vor irosi curând puterea incitativă.

După catastrofa suferită în 1888, B.P. Hasdeu care declară că se simte precum zeii, este zdrobit de durere. `Râsul` hohotitor de trufaş se va transforma într-un plâns amar, savantul va depune armele, ferecându-se în singurătate şi tăcere, renunţând la tot ceea ce însemnase sistem valoric, idealuri, bucurii spirituale, speranţe, împliniri, proiecte de viitor...

Scrisorile ne dezvăluie un Hasdeu inimaginabil de puternic legat de fiica lui. Dacă am avut vreodată un cât de mic dubiu asupra iubirii lui faţă de Iulia, acest final dramatic (de ambele părţi) ne dovedeşte că B.P. Hasdeu îşi pierde, odată cu Iulia, speranţa de viaţă.

Deşi a fost acuzat că insistenţele lui repetate ca Iulia să înveţe tot mai mult şi tot mai bine, să-şi depăşească la învăţătură colegele franţuzoaice pentru a le arăta ce poate o româncă ar fi distrus `acest sfânt şi feciorelnic destin` (8), scrisorile dovedesc, dimpotrivă, o grijă deosebită faţă de sănătatea şi sufletul adolescentin al Iulie. Hasdeu îi scria deseori soţiei să fie mai puţin severă cu micuţa la carte şi o sfătuia să îi facă un program cât mai adecvat nevoilor vârstei şi sănătăţii ei. Iată un exemplu:`*În genere însă... n-o forţa la muncă; lasă-i destul timp de recreaţiune şi chiar de neastâmpăr copilăresc*`. (4 octombrie 1881).

În 5/17 mai 1882 observă că `*lecţiile particulare ale Lilicuţei sunt prea multe. Mai ai în vedere de a nu se abuza de forţele ei încă prea fragede... Când oare mai are ea vreun singur moment liber? Gândeşte-te, dragă Iulie, şi mai gândeşte-te încă o dată*`.

Grija lui Hasdeu pentru sănătatea Iuliei este permanentă şi, în momentele de criză, se manifestă impresionant. Când află, în toamna lui 1881, că s-a îmbolnăvit de pojar, supradimensionează evenimentul, cade în genunchi, se închină, aleargă pe la doi medici spre a-i întreba dacă există vreun pericol, nu închide ochii toată noaptea, ba chiar vrea să ia primul tren spre Paris `*fără a lua concediu, fără a cugeta la ceea ce fac*` (26 octombrie 1881)

Ulterior, când scrisorile de la Paris vestesc dureri de cap repetate şi bronşite, Hasdeu revine insistent asupra reducerii eforturilor intelectuale ale copilei: `*Durerile de cap ale Lilicuţei mă îngrijorează grozav. Ele au mare influenţă şi asupra miopiei. Să nu lucreze peste măsură: are destul timp în viitor*`. (3/15 mai 1883)

Dar fata se hotărâse deja să-şi treacă bacalaureatul la 16 ani, licenţa la 18, doctoratul la 20.

Scrisorile de faţă sunt, prin urmare, o dovadă evidentă a calităţilor savantului de tată iubitor şi soţ fidel, de părinte devotat familiei, tot aşa după

BDD-A27108 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:42:35 UTC)

cum i-a fost devotat şi poporului. Umorul, spiritul jovial, justificarea fiecărui bănuţ în faţa soţiei, mărturisirea dificultăţilor financiare şi povara achitării datoriilor, satisfacţia cu care trimite pachete la Paris (`*cu icre moi*`, după gustul Lilicuţei), toate acestea sunt trăsături pe care le aflăm din lecturarea corespondenţei sale cu Lilicuţa. Acestea contribuie la conturarea unei laturi puternic umane, sensibile a caracterului său, întregind astfel portretul savantului.

Note bibliografice

(1) SIMION, Eugen. *Timpul trăirii, timpul mărturisirii.* Bucureşti: Editura Cartea românească, 1979

(2) BIBESCU, Martha. *Jurnal politic (1939-1941),* Bucureşti: Editura Politică, 1979.

(3) BIBESCU, Martha. *Ibidem*.

(4) ŢEPENEAG, Dumitru *Un român la Paris,* Cluj: Editura Dacia, 1993.

(5) MAIORESCU, Titu. *Jurnal şi epistolar,* vol.l (noiembrie 1855 – martie 1859), Bucureşti: Editura Minerva, 1975.

(6) „Corespondenţa B.P.Hasdeu – Iulia Hasdeu". În: *Documente şi manuscrise literare,*vol lll, ediţie publicată, adnotată şi comentată de Paul Cornea, Elena Piru, Roxana Sorescu. Bucureşti: Editura Academiei RSR, 1976.

(7) În 1880, lui Hasdeu i se acordase premiul I.Heliade Rădulescu al Academiei, în valoare de 5000 lei, pentru primele două tomuri din *Cuvente den bătrâni.*

(8) Dupa cum scria Ion Aurel Manolescu într-o carte de tip hagiographic-sentimental din 1939.

BDD-A27108 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:42:35 UTC)